

Бойко М.І.
студент 2-го курсу магістратури
факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ТА МІСЦЕ АДВОКАТА В ПРОЦЕСІ МЕДІАЦІЇ

Запровадження нових організаційних форм здійснення правосуддя сприяє підвищенню ефективності судочинства в Україні. Серед таких форм особливе місце відведено медіації. Під час здійснення медіативних процедур особливе місце посідає саме той посередник, тобто медіатор, який забезпечує процедуру врегулювання правового спору. Разом з тим варто зазначити, що участь адвоката в процедурі посередництва може здійснюватися у двох напрямках: як безпосередньо медіатор та як представник довірителя. Коротко розглянемо особливості діяльності адвоката у кожному з означених статусів.

Будучи безпосередньо медіатором, адвокат значно відрізняється від медіаторів-соціологів, медіаторів-психологів тощо, оскільки адвокат – це кваліфікований юрист, що надає юридичну допомогу на основі професійної діяльності, з іншої сторони, процес надання допомоги адвокатом у врегулюванні правових спорів варто розцінювати як здійснення адвокатської діяльності в більш широкій сфері, що виходить за межі традиційної ролі адвоката як радника з правових питань [1, с. 26].

Аналізуючи особливості діяльності адвоката як медіатора, слід звернути увагу на той факт, що, беручи участь у здійсненні медіації, адвокату необхідно не тільки аналізувати відповідну ситуацію через призму права, а й усвідомлювати інтереси й потреби обох сторін. Говорячи більше, адвокат як посередник повинен виявляти причини та передумови конфлікту (спору) як юридичного, так і психологічного, соціального чи іншого характеру. Чинне право для адвоката-медіатора є, з одного боку, вказівкою на межі диспозитивності під час розробки сторонами угоди, яка їх влаштує, а з іншого – своєрідним інструментом, завдяки якому розширюються ресурси, виявляються додаткові можливості для врегулювання спору і належним чином закріплюються досягнуті домовленості. На відміну від судочинства, у процесі медіації діяльність адвоката як посередника полягає у наданні допомоги з питань проведення процедури та прямому сприянні в проведенні посередництва усім сторонам спору на рівних засадах, а не винятково в наданні професійної допомоги лише одній зі сторін такого спору. Тобто під час проведення медіативної діяльності адвокат є ані особою, уповноваженою вирішити конфлікт, ані представником лише однієї зі сторін конфлікту. Адвокат-медіатор під час проведення процедури прагне забезпечити рівне, справедливе та

неупереджене ставлення до сторін, а також, як правило, не знаходиться в організаційній, функціональній та (або) іншій прямій чи опосередкованій залежності від сторін або однієї з них [2, с. 22]. Адвокат-медіатор повинен стежити, аби врегулювання спору відбувалося у межах законності і не суперечило вимогам чинного законодавства, не порушувалися права та свободи третіх осіб, а також за тим, аби кожна зі сторін у повній мірі усвідомлювала значення та правові наслідки досягнутої домовленості [2, с. 23].

У діяльності медіаторів-юристів передбачені наступні переваги: володіння навичками «процедурної» гри та здатність передбачати юридичні наслідки укладеної угоди. Більше того, адвокат як незалежний та неупереджений посередник може не тільки сприяти досягненню домовленостей, але і юридично грамотно їх оформити. На відміну від інших представників юридичної професії адвокат не має обвинувального ухилу ведення справ, він навпаки психологічно налаштований шукати і знаходити позитивні аспекти в своїх клієнтах [3, с.72] і їх позиціях.

Таким чином, адвокат-медіатор – це третя незалежна та неупереджена сторона, діяльність якої спрямована на врегулювання конфлікту між сторонами. По факту, слово «адвокат» у цьому контексті вказує лише на професійну ознаку та відповідну освіту, не впливаючи на самий статус та обов'язки медіатора.

Що ж до адвоката-представника довірителя у процесі медіації, то він володіє абсолютно відмінними правами та обов'язками. Такий адвокат бере активну участь саме як представник однієї зі сторін на кожному етапі медіації [4], зокрема:

1. Рішення щодо проведення процедури медіації. На цьому етапі адвокат аналізує чинне законодавство та приймає рішення – рекомендувати своєму клієнту провести процедуру примирення через медіацію, або ні. Адвокат встановлює, чи медіабельним є розгляд спору в процесі медіації. Медіабельність – це властивість юридичного конфлікту (правового спору), в силу якої він може бути урегульований безпосередньо сторонами конфлікту (спору) під час процедури медіації [5, с.86]. Питання щодо «медіабельності» конфлікту (спору) вирішується адвокатом до початку проведення процедури медіації з метою економії фінансових та часових ресурсів, як клієнта, так і власних. У даному випадку мається на увазі, що адвокат має визначити ступінь ефективності проведення даної процедури як способу урегулювання спору між сторонами у конкретній ситуації.

2. Підготовка до медіації. На цьому етапі адвокат зосереджено готується до майбутньої процедури, під час підготовки проводить аналіз суті розбіжностей, з'ясовує цілі клієнта, постановка спільно з клієнтом завдань, оцінку наявних документів та доказів, розробку варіантів вирішення спору тощо. Також обов'язком адвоката на цьому етапі є роз'яснення довірителю

форм та наслідків медіації. Він може брати участь у підборі кандидата медіатора.

3. Проведення медіації. Адвокат може брати участь у медіації разом з клієнтом або за його відсутності, однак результат медіації затверджується уже після узгодження безпосередньо з клієнтом. Роль адвоката в цій процедурі значно відрізняється від роботи адвоката у судовому процесі, оскільки його кінцева ціль не довести правоту свого підзахисного, а дійти спільної згоди обох сторін. Тому адвокат повинен бути уважний до своїх висловлювань, стежити за інтонацією та реакцією сторін.

4. Закріплення результатів. У випадку, коли медіатором є людина без юридичної освіти, на адвоката покладається участь у розробці мирової угоди як успішного результату медіації. Також адвокат стежить за дотриманням законності та справедливості під час медіації тощо.

Отже, впровадження в Україні інституту медіації безпосередньо відобразилося на адвокатурі, представники якої активно залучаються до цього процесу. При цьому адвокати можуть виступати як медіаторами, будучи третьою незалежною стороною в процесі медіації, так і як представники однієї із сторін.

Список використаної літератури:

1. Єфіменко М. Ю. Роль адвоката у процесі медіації / М. Ю. Єфіменко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2015. Вип. 13(2). С. 25-27.
2. Яновська О. Особливості участі адвоката у процедурі медіації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2014. Вип. 1. С. 21-24
3. Лукьяновская О.В., Мельниченко Р.Г. Основы юридической конфликтологии и медиации. Волгоград: Изд-во ФГОУ ВПО ВАГС, 2011. 96 с.
4. Біцай А. Особливості участі адвоката в медіації в цивільних та господарських справах як представника довірителя. Evropsky politicky a pravni diskurz. 2015. Vol. 2, Iss. 3. С. 235-240
5. Калашникова С.И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции: монография. М.: Инфотропик Медиа, 2011. 304 с.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія, доцент **Кубасенко Андрій Володимирович**